

THE IMPACT OF SOCIAL EXCLUSION ON THE SCHOOL SUCCESS OF ROMA CHILDREN

Alena Kajanová¹, Tomáš Mrhálek²

Abstract

It has long been pointed out at the poor school results of Roma children and influences social exclusion in the field of education. The goal of the paper is to analyze the relationship of objectively and subjectively expressed social exclusion to the test of mathematical abilities and reading in Roma children in different age categories. From the point of view of the methodological approach, the quantitative approach, the method of questioning and the technique of standardized questionnaires were chosen: Diagnostic structure of mathematical abilities (DISMAS), test of fast reading from batteries of diagnostic test literacy skills and Scale of disadvantage. Research group representing Roma families on the basis of ethnic self-identification, selected quantitative selection throughout the Czech Republic (N = 156). Data were processed by nonparametric tests. The results of the research did not provide statistical significance in the context of objective exclusion in the search for life in the excluded locality and selected tests of school abilities in Roma children. Within the subjectively expressed experience of exclusion, a significant relationship to the reading test was described in 7-year-old respondents.

Keywords

Social Exclusion, Roma Children, School Success, Mathematical Skills, Czech Skills

I. Úvod

Príspevek se zabývá vlivem sociálního vyloučení na školní úspěšnost romských dětí. Jeho cílem je analyzovat vztah objektivně a subjektivně vyjádřené sociální exkluze na test matematických schopností a čtení u romských dětí v různých věkových kategoriích. Zájem o dané téma vyplývá z diskuse o legitimizaci externího vymezení lokality jako sociálně vyloučené a dopadů tohoto označení.

II. Teoretická východiska

Pojem sociální exkluze je popisován jako následek nedostatečného vytvoření rovných příležitostí pro jednotlivce i celé skupiny, které se chtějí spolupodílet na životě společnosti a vyvolává jejich neproveditelnost participace na tomto životě, jejich izolaci a odloučení od společnosti (Kotýnková, 2000). Rozdílný postoj se dotýká veškerých oblastí života, především pak vzdělání, trhu práce, bydlení, přístupu k zdravotní péči a sociální ochrany (Navrátil, Šimíková, 2002). Společnost je tedy exkluzí dělena na dvě skupiny rozčleněné na ty, kteří jsou „uvnitř“ a „vně“ společnosti (Mareš, 2006).

Na sociální exkluzi má nezpochybnitelný vliv etnická příslušnost, protože zhruba 80 % obyvatel sociálně vyloučených lokalit tvoří Romové, kteří jsou mimochodem také považováni za nejrizikovější skupinu osob ohrožených exkluzí (GAC, 2006). Původ tohoto jevu lze hledat jak ve strukturálních mechanismech (diskriminace, praxe samospráv atd.), tak i v mechanismech individuálních (ztráta pracovních návyků, závislosti atp.) (Toušek, 2007).

¹ University of South Bohemia, Faculty of Health and Social Studies, J. Boreckého 1167/27, 370 11 České Budějovice, Czech Republic. E-mail: kajanova@zsf.jcu.cz.

² University of South Bohemia, Faculty of Pedagogy, J. Boreckého 1167/27, 370 11 České Budějovice, Czech Republic. E-mail: tmrhalek@gmail.com.

Exkluzi především vystihuje její multidimenzionalita (Madanipour, 2003) a dynamičnost (Byrne, 2005). Literatura vymezuje různé vzájemně propojené a navzájem se ovlivňující dimenze sociálního vyloučení, konkrétně se jedná o rozměr ekonomický, sociální, kulturní, symbolický, prostorový a politický (Madanipour, 2003).

Pro vyloučení v ekonomické sféře je charakteristický nedostatečný přístup k materiálním či finančním zdrojům a mechanismům k přerozdělování těchto zdrojů (Růžička, 2011) a to je příčinou participace na alternativních zdrojích obživy (Růžička, Toušek, 2014) a obrovskou mírou zadluženosti (Gojová a kol., 2008). Častým přidruženým jevem prostorové exkluze je nedobrovolná rezidenční segregace, která má podobu takzvaných sociálně exkludovaných lokalit. (Ouředníček, 2005). Těchto sociálně exkludovaných lokalit se momentálně podle poslední plošné analýzy (Čada, 2015) v České republice nachází 606, ve kterých žije 95-115 tisíc obyvatel. Pro sociální dimenzi exkluze platí, že se významně snižuje úroveň vzájemné solidarity mezi exkludovanými (Keller, 2014). Další faktor sociální oblasti exkluze je vyloučení z majoritních sociálních sítí a vazeb, to má za následek zhoršení naděje exkludovaných na zlepšení sociálního statusu a zamezení možnosti lokalitu opustit (Pierson 2002). Symbolická složka sociální exkluze zejména poukazuje na skutečnost, že příslušnost k vyloučené lokalitě její obyvatele stigmatizuje (Keller, 2014). Tento fakt má za následek další marginalizaci a diskriminaci (Kajanová, 2014). Mezi kulturní dimenzi sociální exkluze se řadí snížený přístup ke kvalitnímu vzdělání, proto je nižší vzdělanost u sociálně vyloučených příčina omezení šancí do budoucna (Nekorjak, Souralová, Vomastková, 2011). U politického rozměru exkludování mají menší možnost domoci se svých práv soudní cestou s ohledem na náklady soudních poplatků a advokátních služeb (Rákoczyová, 2006). Sociální exkluze má za následek redukci participace na politickém dění a veřejném životě (Rákoczyová, 2006). Obyvatele sociálně exkludovaných lokalit tak mají omezenou moc ovlivnit společnost, ale i vlastní osud (Mareš 2006), protože se téměř neúčastní voleb a ani vyjednávání o jejich situaci. (Madanipour, 2003).

Život v sociálně vyloučené lokalitě přináší řadu rizik, některé jsou spojené s nejbližším sociálním okolím, jako je rodina, sousedství, komunita, škola, vrstevníci a různé podpůrné organizace (Šišláková in Smutek, 2006). Vedle těchto faktorů navíc stojí faktory široké socioekonomické úrovně, jako jsou např. přístup ke zdrojům a příležitostem (Šišláková in Smutek, 2006). Dalším rizikem je diskriminace a i přesto, že jsou zavedena různá opatření proti znevýhodňování určitých skupin, stále se ve společnosti setkáváme s rozdílným zacházením s jednotlivci a skupinami (Bobek, Boučková, Kühn, 2007). Tato opatření jsou nezbytná pro ochranu znevýhodněných jedinců a skupin z důvodu rasových, etnických nebo dalších podmíněných jakýmkoli zvláštnostmi (Bobek, Boučková, Kühn, 2007).

Typickým znakem života v sociálně vyloučené lokalitě je také segregace, kterou se rozumí oddělování jedné části obyvatelstva od druhé z důvodu např. právě sociálního znevýhodnění (Matějů, Straková, Veselý, 2010). Segregace se týká také škol, kde kvůli umístování žáků, např. problémových nebo romského etnika vznikají tzv. segregované školy (Matějů, Straková, Veselý, 2010). Šišláková (In Smutek, 2006) uvádí, že ani tak chudoba lidí se sociálním znevýhodněním, ale zejména jejich segregace zásadně ovlivňuje jejich chování.

Velká část romských dětí není dostatečně připravena na zahájení školní docházky, příčinu lze spatřovat v tom, že (často) vyrůstají v prostředí, které je nedostatečně vybavilo potřebnými kompetencemi, a že tento handicap většinou není alespoň částečně kompenzován předškolním vzděláváním (GAC, 2015).

V delším časovém období je zřejmé, že vzdělanostní úroveň romských obyvatel sociálně vyloučených lokalit se nelepší, generace otců má obecně spíše vyšší vzdělání než generace synů, kteří získali vzdělání po roce 1989 (Kancelář rady vlády pro romskou problematiku, 2008).

Z každých deseti zkoumaných romských chlapců a deseti zkoumaných romských dívek, kteří nastoupili na základní školu, se ve své původní třídě udrželi pouze tři chlapci a polovina dívek a krizové momenty přichází zejména po první, třetí a šesté třídě, kdy se mění charakter výuky (GAC, 2015). Problémem vzdělávání dětí ze sociálně vyloučených lokalit, zejména Romů, je porušování práv a diskriminace v přístupu ke vzdělání (Kancelář rady vlády pro romskou problematiku, 2008). V ČR je 12 výhradně romských škol (statistika z r. 2017) a dalších 24, kde je 75% romských žáků.

V případě romských dětí je také velmi často diskutována otázka jejich přeřazování mimo hlavní vzdělávací proud (GAC, 2015). Krok mimo hlavní vzdělávací proud se týká v průměru zhruba dvou z deseti romských děvčat a 2,4 z deseti romských chlapců (GAC, 2015). Tyto výsledky byly potvrzeny i Kanceláří veřejného ochránce práv. Studie v šedesáti sedmi náhodně vybraných praktických školách stanovila, že 32–35 procent všech dětí v těchto školách jsou Romové, přičemž celkový podíl Romů v této věkové skupině celkové populace je 3,2–6,4 procenta, z toho plyne, že podíl Romů v praktických školách je tudíž 5–10krát vyšší než v celkové populaci (Kancelář veřejného ochránce práv, 2012). Na vzdělávací programy Zvláštní škola odejde ze základních škol tedy asi třetina romských dětí a dalších zhruba pět procent romských dětí na tyto programy nastoupilo přímo do první třídy a je patrné, že nejčastěji propadají v prvním, třetím a šestém ročníku (GAC, 2015).

III. Metodika

Pro naplnění stanoveného cíle byl použit kvantitativní výzkum využívající tři dotazníkové nástroje, respektive baterii testů:

Diagnostika struktury matematických schopností (DISMAS), test mapující rozvoj základních matematických schopností. Test se skládá z pěti subtestů (číselné řady, představy čísel, matematické pojmy, operační představy a automatizace). Test je distribuován NÚV (NÚV, 2020). Proband je hodnocen v bodových skóre za splněné úkoly řazené podle obtížnosti. Test pracuje s názornými kostkami.

Test rychlého čtení z baterie diagnostických testů gramotnostních dovedností. Tento test obsahuje 140 slov seřazených dle obtížnosti od jednoduchých samohlásek a předložek po komplexní slova. Proband je hodnocen za správně přečtená slova v časovém limitu jedné minuty. Za chybné čtení je mu bodová hodnota odečtena.

Pracovní nástroj s názvem Škála sociálního vyloučení vytvořený NÚV (2019) a doplněný o základní sociodemografické otázky, které jsme použili jako nezávislé komparační faktory. Škála sociálního vyloučení je určena k subjektivnímu hodnocení exkluze na základě 20 položek na čtyřstupňové Likertově škále, kde respondent může dosáhnout 20–80 b. S výší dosažených bodů roste výše exkluze. Otázky se zaměřují na obecné postavení rodiny ve společnosti a percepci vlastní odlišnosti, hodnocení prostředí lokality a podporu dětí (především ve vztahu ke škole).

Doplňující otázky se týkaly věku a dalších sociodemografických proměnných.

Výzkumný soubor tvořily romské rodiny na základě etnické sebeidentifikace, vybrané kvótním výběrem v rámci celé České republiky (N=156), kde kvótu představoval kraj a skutečnost, zda je lokalita oficiálně vymezená jako sociálně exkludovaná na základě Opatření obecné povahy.

Získaná data byla statisticky zpracována v programu SPSS pomocí neparametrických testů Mann-Whitney U test a Kruskal-Wallis H test, s ohledem na nenormální rozložení dat s šikmou tendencí. Všechny prezentované výsledky jsou znázorněny na hladině $p < 0,05$.

IV. Výsledky a diskuze

Test DISMAS sestával ze dvou hlavních částí a to operační pojmy a matematizace. V části operační pojmy měli probandi skládat/odebírat kostky ze/do skupin dle instrukcí typu: „dej méně než dva“. V části matematizace pak měli tuto instrukci ve vztahu k počtu kostek zapsat jako matematický příklad. Výsledky byly posléze přepočítány do hrubých skóre a statisticky testovány ve vztahu k objektivnímu vyjádření sociální exkluze (Tabulka 1 a 2) a subjektivnímu hodnocení míry exkluze (Tabulka 3). Jak je ale patrné z dat, v žádném případě nebyla zaznamenána statisticky významná souvislost mezi testovanými proměnnými. Přestože výsledky neukazují statistickou platnost výsledků, je patrné na základě průměrných hodnot patrný trend lepších výsledků v obou subtestech u dětí z nevyloučených rodin, a to zejména u sedmiletých, kdy $m_1=28,16$ ($sd=16,35$), $m_2=38,30$ ($sd=18,48$) v rámci subčásti operační pojmy a $m_1=11,77$ ($sd=13,22$), $m_2=21,08$ ($sd=16,17$) v subčásti matematizace.

Nepodařilo se statisticky dokázat, že život ve vyloučené či naopak nevyloučené lokalitě, stejně jako vyjádřená míra exkluze nemá vliv na matematické schopnosti romských dětí.

Tabulka 1 Označení lokality jako exkludované x DISMAS operační pojmy podle věku

Věk	Charakter lokality	N	Mean	SD	t	df	p
7. let	Vyloučená	23	28,13	16,35	-	31	0,12
	Nevyloučená	10	38,3	18,48	1,58		
8. let	Vyloučená	20	29,4	10,64	-	23	0,91
	Nevyloučená	5	30	12,12	0,11		
10. let	Vyloučená	18	40,22	21,02	-	23	0,28
	Nevyloučená	7	50,86	23,05	1,11		
11. let	Vyloučená	19	46,74	19,69	-	24	0,61
	Nevyloučená	7	51,14	16,99	0,52		

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 2 Označení lokality jako exkludované x DISMAS matematizace podle věku

Věk	Charakter lokality	N	Mean	SD	t	df	p
7. let	Vyloučená	31	11,77	13,22	-	41	0,06
	Nevyloučená	12	21,08	16,17	1,95		
8. let	Vyloučená	26	15,38	8,32	-0,7	32	0,49
	Nevyloučená	8	18	11,81			
10. let	Vyloučená	22	25,82	19,42	-	28	0,57
	Nevyloučená	8	30,63	23,19	0,57		
11. let	Vyloučená	22	29,45	19,11	-	27	0,57
	Nevyloučená	7	34,14	16,99	0,58		

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 3 Míra sociálního vyloučení x výsledky testu DISMAS

		Operační pojmy	Matematizace
7. let	Pearson R	0,25	0,23
	p	0,21	0,32
	N	26	21
8. let	Pearson R	-0,20	-0,17

	p	0,36	0,48
	N	24	19
10. let	Pearson R	-0,18	-0,21
	p	0,50	0,46
	N	16	15
11. let	Pearson R	-0,27	-0,20
	p	0,26	0,42
	N	20	18

Zdroj: Vlastní výzkum

Bodový skór dosažený v testu čtení, nepřinesl žádné signifikantní výsledky ve vztahu k subjektivní a objektivní míře sociální exkluze a to pro žádnou věkovou skupinu, jak ukazují Tabulky 4 a 5. Přestože neexistuje statisticky významná souvislost, zejména z důvodu nerovnoměrné velikosti vzorku a vysokého rozptylu hodnot, lze si z průměrných hodnot povšimnout trendu ukazujícího na vyšší hodnoty v testu čtení u nevyloučených dětí, a to zejména v sedmé třídě $m_1=20,76$ ($sd=29,69$) a $m_2=26,5$ ($sd=26,5$), kdy v souboru 8. letých respondentů byly průměrné hodnoty $m_1=41,96$ ($sd=32,34$) a $m_2=44,60$ ($sd=32,40$).

Tabulka 4: Označení lokality jako exkludované x Test čtení podle věku

Věk	Charakter lokality	N	Mean	SD	t	df	p
7. let	Vyloučená	34	20,76	29,69	-	48	0,54
	Nevyloučená	16	26,5	26,5	0,62		
8. let	Vyloučená	28	41,96	32,34	-	36	0,83
	Nevyloučená	10	44,6	32,4	0,22		
10. let	Vyloučená	24	62,21	46,55	0,18	33	0,86
	Nevyloučená	11	59,36	37,29			
11. let	Vyloučená	25	84,12	3,66	0,64	30	0,53
	Nevyloučená	7	74	48,23			

Zdroj: Vlastní výzkum

V rámci subjektivního hodnocení jednotlivých složek exkluze dle vyjádření rodičů ve vztahu k výsledkům testu čtení jejich potomků je signifikantně potvrzena hodnota korelace pro skupinu sedmiletých $R=0,42$, $p=0,03$, což přináší paradoxní výsledek ukazující na vyšší hodnoty testu čtení v souvislosti se zvýšeným hodnocením subjektivního vyloučení. Možné vysvětlení však nacházíme v tom, že subjektivní a objektivní vyloučení spolu nemusí nutně souviset. Dále pak osoby, které se subjektivně cítí být více exkludovány, mohou více dbát na to, aby se věnovali svým dětem v rozvoji školních dovedností, případně spolupracovali s nestátními neziskovými organizacemi, které se této oblasti věnují.

Tabulka 5 Míra sociálního vyloučení x výsledky Testu čtení

7. let	Pearson R	0,42
	p	0,03
	N	27,00
8. let	Pearson R	-0,06
	p	0,79
	N	27,00

10. let	Pearson R	-0,25
	p	0,28
	N	21,00
11. let	Pearson R	-0,23
	p	0,31
	N	21,00

Zdroj: Vlastní výzkum

V. Závěr

Oproti očekávání, výsledky výzkumu nepřinesly žádnou statisticky významnou souvislost mezi vybranými testy školních schopností u romských dětí a objektivní exkluzí (životem v lokalitě označené jako exkludované). Poukazují tím na možnou invarianci mezi vyloučenými a nevyloučenými lokalitami s ohledem na vlivy podporující osvojení si školních dovedností, respektive naznačují, že příslušné vlivy plynoucí z života ve vyloučené lokalitě se projevují spíše až v pozdějším věku. V rámci subjektivně vyjádřeného prožívání exkluze se objevil parciální vztah, a to konkrétně v rámci subtestu čtení u podskupiny nejmladších 7. letých respondentů ($R=0,42$, $p=0,03$). Přestože tento vztah ukazuje na opačný trend oproti typickému očekávání (korelace výkonu a míry vyloučení), poukazuje na to, že v případě zvýšeného pocitu exkluze lze spatřovat možný zvýšený tlak na podporu dětí v jejich školních schopnostech oproti těm, jež nehodnotí své znevýhodnění jako subjektivně významné. Limitem aktuálních výsledků jsou nerovnoměrné zastoupení jednotlivých podskupin, což ovlivňuje výsledky statistických testů a prezentované výsledky je tudíž nutno brát jako pouhé dílčí výstupy. Další směřování tohoto výzkumného záměru si klade za cíl zvětšit a vyvážit jednotlivé podskupiny a na celkovém vzorku realizovat podrobnější analýzy zaměřující se na jednotlivé subjektivně vnímané složky exkluze.

Poděkování/Financování

Článek je výstupem projektu TAČR TL2000187 – Standardizace WJ IV pro populaci romských dětí.

Literatura

Bobek, M., Boučková P. a Kühn, Z. (2007). *Rovnost a diskriminace*. Praha: C. H. Beck. ISBN 9788071795841.

Byrne, D. (2005). *Social exclusion*. Berkshire: Open University Press. ISBN 978-0335215942

Čada, K., Gabal analysis & consulting (2015). *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*. esfcr.cz [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa-sv12015/www/analyza_socialne_vyloucenych_lokalit_gac.pdf

GAC (2006). *Analýza sociálně vyloučených lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti* [online]. Praha: Gabal Analysis and Consulting [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: http://www.gac.cz/userfiles/File/nase_prace_vystupy/GAC_MAPA_analyza_SVL_aAK_CJ.pdf?langSEO=documents&parentSEO=nase_prace_vystupy&midSEO=GAC_MAPA_analyza_SVL_aAK_CJ.pdf

Gojová, A. et al. (2008). Terénní sociální práce s vybranými cílovými skupinami z hlediska vybraných metod a přístupů sociální práce. In: Janoušková, K., Nedělníková, D. (eds.). *Profesní dovednosti terénních sociálních pracovníků*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7368-503-4.

- Kajanová, A. (2014). Kvalita života obyvatel sociálně exkludovaných lokalit v Jihočeském kraji. České Budějovice. Habilitační práce. ZSF JU.
- Kancelář veřejného ochránce práv (2012): *Výzkum veřejného ochránce práv k otázce etnického složení žáků bývalých zvláštních škol*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv.
- Keller, J. (2014). *Exkluze jako sociální problém a jako otázka metodologická*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7464-490-0.
- Kotýnková, M., (2000). Rozsah a průběh sociálního vyloučení v české společnosti. *Sociální studia*. 5(0), 93-103. ISSN 1214-813X.
- Madanipour, A. (2003). Space and Social Exclusion. In: Legates, R. T., Stout, F. (eds). *The City Reader*. London: Routledge. ISBN 978-1-138-81290-1.
- Mareš, P. (2006). Sociální exkluze, sociální inkluze a sociální koheze: diskurz a realita. In: Sirovátka, T. (ed.). *Sociální vyloučení a sociální politika*. Brno: Masarykova univerzita, Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. ISBN 80-210-4225-7.
- Matějů, P., Straková, J. a Veselý, A. (2010). *Nerovnosti ve vzdělávání: od měření k řešení*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 9788074190322.
- Navrátil, P., Šimíková, I. (2002). *Hodnocení projektů zaměřených na snižování rizika sociálního vyloučení romské populace. Část I – typologie projektů* [online]. Praha: VÚPSV – výzkumné centrum Brno. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/Romov.pdf>
- Nekorjak, M., Suralová A. a Vomastková K. (2011). Uváznutí v marginalitě: vzdělávací trh, „romské školy“ a reprodukce sociálně prostorových nerovností. *Sociologický časopis*. 47(4), 657-680. ISSN 0038-0288.
- Ouředníček, M. (2005). Můžeme zjistit míru segregace?. In: Sýkora, L., Temelová, J. (eds.). *Prevence prostorové segregace* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Ministerstvo pro místní rozvoj [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/ksgrrrsek/novyurrlab/user/documents/jajinek/Jana/Prevence%20prostorove%20segregace.pdf>
- Pierson, J. (2002). *Tackling social exclusion*. London: Routledge. ISBN 9780415256834.
- Rákoczyová, M. (2006). Srovnání Národních akčních plánů sociálního začleňování v zemích EU a v České republice. *Studie CESES*. Praha: CESES FSV UK, 2006, roč. 2006, č. 3, s. 27-54. ISSN 1801-1640.
- Růžička, M. (2011a). Časoprostorové a infrastrukturní aspekty procesu sociální exkluze. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 47(2), 273-295. ISSN 0038-0288.
- Růžička, M., Toušek, L. (2014). Sociální exkluze: její prostorové formy a měnící se podoby. In: Šubrt, J. a kol. *Soudobá sociologie VI. Oblasti a specializace*. Praha: Karolinum Press. ISBN 978-80-246-2558-4.
- Smutek, M. (2006). *Riziková mládež v současné společnosti*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové. ISBN 8070410442
- Světová banka (2008). *Česká republika: Šance na zlepšení zaměstnanosti Romů*. Kancelář rady vlády pro romskou problematiku. ISBN 978-80-87041-52-9
- Toušek, L. (2007). *Sociální vyloučení a prostorová segregace* [online]. Přehledové studie 07/11, Centrum aplikované antropologie a terénního výzkumu (CAAT) [cit. 2020-07-16]. Dostupné z:

http://www.antropologie.org/sites/default/files/publikace/downloads/143_143_ladislav_touse_k_socialni_vyloucen_i_a_prostorova_segrecace.pdf

Traspe, P., Skalková, I. (2016). *Diagnostika struktury matematických schopností (DISMAS)*. Národní ústav pro vzdělávání [online]. [cit. 2020-07-16]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/diagnostika/projekt-dis/diagnostika-struktury-matematickych-schopnosti-dismas>